

JEDLIŃSK

PRZYSUCHA

PRZTYK

WIENIAWA

WOLANÓW

ZAKRZEW

fot. PAP/Piotr Polak i Grzegorz Michałowski

APEL O POMOC

dla mieszkańców gminy Przytyk

**Nowe Kwalifikacje
- kluczem do pracy**

KONKURS NA LOGO
portalu turystycznego

KONKURS LGD „Razem dla Radomki”
na najlepszą pracę licencjacką,
magisterską i doktorską

Konkurs na filmy
promujące obszar gmin: Jedlińsk, Przysucha,
Przytyk, Wieniawa, Wolanów, Zakrzew

**Przysuska Strefa
AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ**

**Informacje o projektach,
które uzyskały wsparcie finansowe**
w ramach naboru wniosków przeprowadzonych przez
LGD „Razem dla Radomki”

**Żydzi w Przytyku
- skarb historii**

Praca magisterska
o Stowarzyszeniu „Razem dla Radomki”

Wstęp

Drodzy Czytelnicy!

Wydarzenia z dnia 14 lipca, związane z nawałnicą, która przeszła przez teren południowego Mazowsza, w tym również przez gminę Przytyk, należącą do naszego stowarzyszenia, spowodowały ogromne zniszczenia i szkody w blisko 600 gospodarstwach domowych. Wiele osób straciło dach nad głową, dorobek całego życia, uszkodzone zostały również uprawy papryki - stanowiące niejednokrotnie jedyne źródło dochodu mieszkańców. W związku z powyższym zamieszczamy poniżej apel o wsparcie dla osób poszkodowanych rodzin.

Zachęcamy również do lektury artykułów zamieszczonych w Biuletynie. Życzymy przyjemnej

lektury i zachęcamy do dzielenia się uwagami, spostrzeżeniami oraz informacjami na łamach Biuletynu.

Prezes Zarządu Stowarzyszenia
LGD „Razem dla Radomki”

Cezary Adam Nowek

APEL O POMOC dla mieszkańców gminy Przytyk

Dariusz Wołczyński - Wójt Gminy Przytyk
fot. Gmina Przytyk

W związku z nawałnicą, która 14 lipca przeszła przez teren południowego Mazowsza, także przez teren Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Radomki” w gminie Przytyk, niosąc za sobą straty, zwracamy się z prośbą o pomoc osobom poszkodowanym w wyniku tego zdarzenia. Wstępne szacunki wskazują że uszkodzenia objęły blisko 600 gospodarstw domowych. Osoby poszkodowane to przede wszystkim rolnicy, którzy jak co roku w okresie wakacyjnym przygotowywali się do zbioru plonu papryki. Uprawa papryki była dla wielu jedynym źródłem dochodu dla nich i ich rodzin. W wielu gospodarstwach zostały także uszkodzone budynki mieszkalne oraz gospodarcze. Mieszkańcy paprykowego zagłębia stracili dorobek swojego życia, wielu z nich pozostało bez podstawowych środków do życia.

Gmina Przytyk informuje, iż zostało wyodrębnione specjalne konto bankowe, na które można dokonywać wpłat na rzecz poszkodowanych w wyniku huraganu w dniu 14 lipca 2011r.

NR. KONTA:
Bank Spółdzielczy Rzemiosła w Radomiu
Oddział w Przytyku
42 9115 0002 0070 0700 0055 0020

Dariusz Wołczyński – Wójt Gminy Przytyk

Budynek we Wrzeszczowie
fot. archiwum Echo Dnia

Połamane tunele
fot. archiwum Echo Dnia

Powiat radomski
fot. archiwum Agencja Gazeta

Nowe Kwalifikacje - kluczem do pracy

Rusza nowy projekt realizowany przez LGD „Razem dla Radomki”

Gmina i Miasto Przysucha w partnerstwie z Lokalną Grupą Działania „Razem dla Radomki” rozpoczyna w dniu 1 września 2011 roku realizację projektu pt. „Nowe kwalifikacje – kluczem do pracy”, który otrzymał dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, działanie 9.5 „Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich”.

Projekt skierowany jest do mieszkańców z terenu Gminy Przysucha. Grupa objęta szkoleniem liczyć będzie 30 osób dorosłych – aktywnych oraz nieaktywnych zawodowo. Projekt ma służyć podniesieniu poziomu wykształcenia mieszkańców obszarów wiejskich, w szczególności w zakresie rozwoju pozarolniczych inicjatyw gospodarczych oraz tworzenia miejsca pracy poza sektorem rolnym. W tym celu przeprowadzone będą szkolenia dla mieszkańców gminy. Szkolenia odbywać się będą w 6 modułach: Aktywizacja, Własna Firma, Pomysł

na biznes, Marketing w małej firmie, Źródła finansowania działalności gospodarczej, Wniosek i Biznesplan, Komputer i Internet w działalności gospodarczej.

Uczestnikom projektu zapewniamy bezpłatny poczęstunek oraz materiały warsztatowe. Zajęcia poprowadzi wysoko wykwalifikowana kadra trenerów.

W miesiącu wrześniu na stronie internetowej Gminy i Miasta Przysucha www.przysucha.umig.gov.pl oraz stronie internetowej LGD www.razemdlaradomki.pl ukażą się dokumenty rekrutacyjne, o których wypełnienie poproszeni zostaną chętni do udziału w projekcie. Projekt potrwa do 30 listopada 2011 roku.

Paulina Kwiecień
Koordynator Projektu

KONKURS NA LOGO portalu turystycznego

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki” zaprasza wszystkich zainteresowanych do udziału w konkursie na logo portalu turystycznego www.wdolinieradomki.pl.

Celem konkursu jest wyłonienie logo cechującego się oryginalnością, przejrzystością i funkcjonalnością, a także znaczącym poziomem artystycznym. Logo będzie służyło jako identyfikacyjny, marketingowy oraz informacyjny element Portalu Turystycznego „W dolinie Radomki”.

Konkurs trwa od 20 lipca do 31 sierpnia 2011 roku. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi w dniu 7 września br.

Nagrodami w konkursie są Wydawnictwa Regionalne. Prace należy nadsyłać pocztą lub dostarczyć osobiście na adres Organizatora: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki” ul. Wernera 9/11, 26-600 Radom.

Zachęcamy do udziału.

Regulamin konkursu oraz formularz zgłoszeniowy dostępny na stronach www.razemdlaradomki.pl oraz www.wdolinieradomki.pl

KONKURS LGD „Razem dla Radomki” na najlepszą pracę licencjacką, magisterską i doktorską

Zapraszamy do udziału w konkursie na najlepszą pracę licencjacką, magisterską, doktorancką poświęconą tematyce gmin tworzących Lokalną Grupę Działania „Razem dla Radomki”: Jedlińsk, Przysucha, Przytyk, Wieniawa, Wolanów, Zakrzew.

Zakres tematyczny prac nakierunkowany jest na ukazanie historii tego obszaru, jego kultury, gospodarki a także na wskazanie rozwiązań innowacyjnych stosowanych w przedsiębiorstwach z terenu LGD.

Dla laureatów konkursu (trzech – po jednym w każdej kategorii) przeznaczone są atrakcyjne nagrody rzeczowe o wartości: 1000,00 zł za najlepszą pracę licencjacką, 2000,00 zł za najlepszą pracę magisterską, 3000,00 zł za najlepszą pracę doktorską.

W konkursie mogą wziąć udział prace które zostały napisane w terminie od 1 czerwca 2011 r. Termin napływu zgłoszeń upływa 20 listopada 2012 roku.

Zgłoszenie do udziału w konkursie następuje poprzez nadesłanie pracy konkursowej wraz z wypełnionym formularzem zgłoszeniowym. Prace powinny zostać nadesłane w 1 egzemplarzu (wersja papierowa) oraz nagrane na nośniku elektronicznym na adres:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”
ul. Wernera 9/11
26-600 Radom
Tel. 48 38 58 996

Konkurs na filmy

promujące obszar gmin: Jedlińsk, Przysucha, Przytyk, Wieniawa, Wolanów, Zakrzew

Stowarzyszenie „Razem dla Radomki” zaprasza wszystkich chętnych do udziału w konkursie polegającym na przygotowaniu filmów związanych z obszarem gmin tworzących LGD: Jedlińsk, Przysucha, Przytyk, Wieniawa, Wolanów Zakrzew. Głównym celem konkursu jest ukazanie za pomocą materiału filmowego walorów obszaru wiejskich, kultury, folkloru, czy też krajobrazu. Filmy przygotowywane na konkurs mogą być dowolnego gatunku: m.in. fabularne, animacja, dokument, film typowo – promocyjny.

Istotną kwestią jest aby przygotowany film zobrazował w jak najmniej konwencjonalny sposób walory i elementy które pozwolą na ich powiązanie z wydarzeniami, miejscami, krajobrazem, kulturą, folklorem obszarów wspomnianych gmin. Film może być nakręcony kamerą cyfrową, aparatem fotograficznym, telefonem komórkowym. Mile widziane będą filmy animowane bądź elementami animacji.

Nadane prace konkursowe oceniane będą w 3 kategoriach wiekowych: - do 13 roku życia, do 25 i powyżej 25 lat. Dla zwycięzców konkursu przewidziane są atrakcyjne nagrody rzeczowe (3 laptopy oraz 50 nagród specjalnych – odtwarzaczy MP4). Na prace konkursowe czekamy do dnia 21 września 2011 roku (decyduje data dostarczenia pracy), rozstrzygnięcie konkursu nastąpi do dnia 27 września 2011 r.

Zgłoszenie do udziału w konkursie następuje poprzez nadesłanie pracy konkursowej wraz z wypełnionym formularzem zgłoszeniowym. Prace można nadsyłać na

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki” zaprasza do udziału w:

KONKURSY NA FILMY PROMUJĄCE OBSZAR LGD

JEDLIŃSK, PRZYSUCHA, PRZYTYK, WIENIAWA, WOLANÓW, ZAKRZEW

Przedmiotem konkursu jest ukazanie walorów przyrodniczych, historycznych, kulturowych obszarów gmin: Jedlińsk, Przysucha, Przytyk, Wieniawa, Wolanów, Zakrzew. Gatunek filmu dowolny: fabuła, animacja, dokument, film typowo – promocyjny. Ważne aby film obrazował w jak najmniej konwencjonalny sposób walory obszaru LGD. Można go nakręcić kamerą cyfrową, aparatem fotograficznym, telefonem komórkowym. Mile widziane będą filmy animowane bądź elementami animacji.

Prace konkursowe oceniane będą w 3 kategoriach wiekowych: wiek do 13 roku życia, do 25 roku i powyżej 25 lat. Do zwycięzców konkursu przewidziane są **ATRAKCYJNE NAGRODY RZECZOWE** (3 nagrody główne: laptopy oraz 50 nagród specjalnych: odtwarzaczy MP4).

Zgłoszenie prac konkursowych do dnia 21 września 2011 roku (decyduje data dostarczenia pracy). Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi do dnia 27 września 2011 r.

Zgłoszenie do udziału w konkursie następuje poprzez nadesłanie pracy konkursowej wraz z wypełnionym formularzem zgłoszeniowym. Prace należy nadsyłać na nośnikach CD – poczta, lub dostarczyć osobiście na adres biura:

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”
ul. Wernera 9/11
26-600 Radom
Tel. 48 38 58 996

Regulamin konkursu zamieszczony na stronie www.razemdlaRadomki.pl/konkursfilmy

JEDLIŃSK PRZYSUCHA PRZYTYK WIENIAWA WOLANÓW ZAKRZEW

ORGANIZATOR:
Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”
ul. Wernera 9/11, 26-600 Radom
www.razemdlaRadomki.pl

PATRONI MEDIALNI:
dotti, Intermedia, Złoty, R

Logo Europejskiego Funduszu Rolnego na Obszar Wiejski, Europejski Obszar Wsparcia, Europejski Fundusz Regionalny, Krajowy Fundusz na Obszar Wiejski, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

nośnikach CD lub pocztą, lub dostarczyć osobiście na adres biura:

Stowarzyszenie LGD „Razem dla Radomki”
ul. Wernera 9/11
26-600 Radom
tel. 48 38 58 996

Przysuska Strefa AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ

Wywiad z Panem Tadeuszem Tomasikiem, Burmistrzem Miasta i Gminy Przysucha.

Skąd pomysł na utworzenia Strefy Aktywności Gospodarczej w Przysusze?

Pomysł zrodził się w wyniku obserwacji dużej aktywności przedsiębiorców działających na dotychczasowym targowisku miejskim w Przysusze oraz zapotrzebowaniu na tego typu usługi ze strony mieszkańców. Uznaliśmy jako władze samorządowe, że warunki terenowe i lokalowe jakie oferujemy sprzedającym i kupującym nie odpowiadają zapotrzebowaniu i stąd decyzja o budowie Przysuskiej Strefy Aktywności Gospodarczej. Koszt inwestycji wyniósł ok. 11 mln zł z czego ponad 9 mln dofinansowanie ze środków UE.

Tadeusz Tomasik, Burmistrz Miasta i Gminy Przysucha

Na czym polega działalność Przysuskiej Strefy Aktywności Gospodarczej?

Działalność Przysuskiej Strefy Aktywności Gospodarczej polega na udostępnieniu podmiotom gospodarczym zarówno z Gminy Przysucha jak i z innych miejscowości lokali handlowo- usługowych w liczbie 50 oraz miejsc do handlu otwartego w liczbie 96 pod zadaszeniem i około 500 miejsc utwardzonych na otwartej przestrzeni.

Całość ogrodzona, oświetlona z dostępem do energii elektrycznej, wody i kanalizacji.

Jakie korzyści dla mieszkańców płyną z tej inwestycji?

Największymi korzyściami dla mieszkańców są:

- nowe miejsca pracy,
- pobudzenie aktywności mieszkańców i danie szansy dla przedsiębiorczych,
- możliwość zakupu tańszych towarów i usług w związku z dużą konkurencją.

Dlaczego teren w Specjalnej Strefie Aktywności Gospodarczej jest tak atrakcyjny?

Ponieważ oferuje bardzo dobre warunki zarówno lokalowe jak i terenowe dla przedsiębiorców, zdecydowanie lepsze niż ma miejsce w sąsiednich gminach czy nawet powiatach.

Dziękuję za rozmowę.

Anna Musiałek
Stowarzyszenie LGD "Razem dla Radomki"

Strefa Aktywności Gospodarczej w Przysusze
fot: www.radom.gazeta.pl

Informacje o projektach

które uzyskały wsparcie finansowe w ramach naboru wniosków przeprowadzonych przez LGD „Razem dla Radomki”

V Spotkanie z Folklorem im. Stanisława Stępnika

Projekt realizowany w ramach naboru wniosków przeprowadzonych przez Lokalną Grupę Działania „Razem dla Radomki”, działanie: Małe projekty.

W niedzielę 17 lipca br. w Wieniawie odbyło się V Spotkanie z Folklorem im. Stanisława Stępnika. Jubileuszowe spotkanie, podobnie jak każde poprzednie miało na celu popularyzację twórczości ludowej, a także przypomnienie społeczności lokalnej postaci od urodzenia niewidomego, uzdolnionego muzyka i autora wielu utworów ludowych, długoletniego mieszkańca gminy Wieniawa – Pana Stanisława Stępnika. Imprezę prowadził Jan Koziak.

Uczestnikami spotkania byli instrumentalści oraz kapele z terenu powiatów przysuskiego, szydłowieckiego, radomskiego i opoczyńskiego. Zaprezentowali liczne tańce ludowe: Mazuki, Oberki, Polki, Walczyki twórczości patrona. W trakcie imprezy odbył się przegląd, podczas którego wybierani byli zwycięzcy w 2 kategoriach: kapel ludowych z udziałem instrumentalistów, harmonia polska pedałowata i rozciągana, akordeon i skrzypce, bęben i bębenek oraz w kategorii instrumentalistów – solistów, harmonia, akordeon i skrzypce. W przeglądzie zwyciężyli:

Otwarcie Imprezy przez Wójta Gminy
fot: Dom Kultury w Wieniawie

Kapela Jana Wochniaka z GOK Wieniawa
fot: Dom Kultury w Wieniawie

Kapela Rodzinna Pańczaków i Gacy
fot: Dom Kultury w Wieniawie

Solista-Instrumentalista Aleksander Krupa
fot: Dom Kultury w Wieniawie

Konkurs tańca ludowego
fot: Dom Kultury w Wieniawie

w kategorii kapel ludowych:

1. Kapela rodzinna Pańczaków i Gacy z Przysatłowic Małych
  2. Kapela Jana Wochniaka z Wieniawy
  3. Kapela Braci Tarnowskich z Domaniowa
- Wyróżnienie otrzymała kapela: „Wlazłów” z Kłudna

w kategorii instrumentalistów:

1. Jan Gaca
  2. Adam Tarnowski
  3. Aleksander Krupa
- Wyróżnienie otrzymał: Adam Mazurkiewicz

Po zakończeniu przeglądu organizatorzy zaprosili zgromadzoną publiczność na zabawę ludową, do której przygrywały kapela uczestniczące w Spotkaniach z Folklorem im. Stanisława Sępnika.

Organizatorem wydarzenia był Domu Kultury w Wieniawie. Impreza była współfinansowana ze środków unijnych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich – Osi 4

Leader dla działania „Małych Projektów” (uzyskała wsparcie w ramach naboru wniosków przeprowadzonych przez Lokalną Grupę Działania „Razem dla Radomki”).

Anna Musiałek
Stowarzyszenie LGD "Razem dla Radomki"

Edukacja teatralna i promocja twórczości dzieci z Publicznej Szkoły Podstawowej w Sławnie.

Edukacja teatralna i promocja twórczości dzieci z Publicznej Szkoły Podstawowej w Sławnie
fot: Szkoła Podstawowa w Sławnie

Wnioskodawca: Gmina Wolanów

Projekt realizowany w ramach naboru wniosków przeprowadzonych przez Lokalną Grupę Działania „Razem dla Radomki”, działanie: Małe projekty.

Gmina Wolanów w okresie od marca 2011 r. do czerwca 2011 r. realizowała projekt pt. „Edukacja teatralna

i promocja twórczości dzieci z Publicznej Szkoły Podstawowej w Sławnie” którego celem było propagowanie walorów historycznych gminy, promocja lokalnej twórczości dzieci i integracja środowisk przez wspólne działanie dzieci, rodziców i szkoły. Ważnym aspektem było również rozwijanie kulturalnych i artystycznych zainteresowań dzieci ze Sławna

zapoznanie ich z historią i kulturą miejscowości w której mieszkają oraz budowanie więzi emocjonalnych oraz poczucia przynależności do ich miejsca pochodzenia, a także promowanie twórczości dzieci i integracja środowiska poprzez przygotowanie spektaklu teatralnego przez dzieci i rodziców.

Uczestnikami projektu była grupa 45 dzieci, uczniów klas IV-VI ze szkoły Podstawowej w Sławnie oraz ich rodzice. Młodzież szkolna uczestniczyła w zajęciach teatralnych (obejmujących 50 godzin), które odbywały się 2 razy w tygodniu w wymiarze 3 godzin zajęć aktorskich i 3 godzin zajęć muzycznych. Odwiedziła również Teatr im. Hansa Christiana Andersena w Lublinie oraz Teatr Powszechny im. J. Kochanowskiego w Radomiu. Podczas wizyt w teatrach dzieci poznały nie tylko pracę aktorów na scenie. Miały okazję uczestniczyć w próbach, poznać pracę scenografa, choreografa, charakteryzatora. Zakupione zostały kostiumy dla aktorów, elementy dekoracyjne i sceniczne. Finałem projektu była organizacja imprezy szkolnej „Stąd jesteśmy” odbywająca się wg autorskiego scenariusza nauczycieli na temat historii, zwyczajów i tradycji regionu oraz walorów przyrodniczych.

Arkadiusz Ostrowski
Stowarzyszenie LGD „Razem dla Radomki”

Zajęcia koła teatralnego i muzyczne w szkole
fot: Szkoła Podstawowa w Sławnie

Wyjazd do teatru do Lublina
fot: Szkoła Podstawowa w Sławnie

Dziedzictwo Kulturowe Przytyka

Projekt realizowany w ramach naboru wniosków przeprowadzonych przez Lokalną Grupę Działania „Razem dla Radomki”, działanie: Małe projekty. Projekt zakończony został w lipcu 2011 r.

Wnioskodawca: Gmina Przytyk

„Dziedzictwo Kulturowe Przytyka” to projekt realizowany przez Gminę Przytyk w partnerstwie z Publicznym Gimnazjum w Przytyku, Publiczną Szkołą Podstawową we Wrzosie, Gminną Biblioteką Publiczną w Przytyku. Głównymi celami które zakładał było zachowanie dziedzictwa kulturowego w regionie oraz rozwój wartości edukacyjnych z wartościami kulturalnymi wspólnoty lokalnej. Realizacja projektu umożliwiła zwłaszcza młodym mieszkańcom gminy głębsze poznanie regionu i jego kultury, oraz świadome i aktywne uczestnictwo w życiu wspólnoty lokalnej, w zachowaniu i pomnażaniu dziedzictwa przodków.

Dlatego dążąc do realizacji wspomnianych wyżej zamierzeń, dokonany został zakup 16 sztuk strojów ludowych oraz przeprowadzone zostały zajęcia muzyczne i teatralne dla dziecięcego zespołu ludowego działającego przy Publicznym Gimnazjum w Przytyku. Finałem i podsumowaniem projektu była organizacja VIII Turnieju Regionalnego pod hasłem „Dziedzictwo kulturowe Przytyka” który odbył się w hali sportowej Publicznego Gimnazjum w Przytyku. Zamierzeniem turnieju regionalnego jest rozbudzenie wśród dzieci i młodzieży tożsamości związanej z regionem, ukazaniem bogactwa tradycji przodków, włączenie społeczności lokalnej w działania na rzecz gminy oraz ocalenie od zapomnienia zwyczajów, obrzędów i dziedzictwa kulturowego okolicy. W cały proces zaangażowany został zespół organizacyjny, który tworzyli nauczyciele ze wszystkich szkół biorących udział

Realizacja projektu „Dziedzictwo Kulturowe Przytyka”
fot: Publiczne Gimnazjum w Przytyku

w projekcie, i który zadbał o prawidłowe przygotowanie i przeprowadzenie imprezy. Turniej miał formę konkursu, do którego przystąpiły zaproszone szkoły. Każda z nich przygotowała inscenizację prezentującą zwyczaje i obrzędy kulturowane w regionie przytyckim.

Realizacja projektu "Dziedzictwo Kulturowe Przytyka"
 fot: Publiczne Gimnazjum w Przytyku

Podsumowaniem imprezy był występ młodzieży z Publicznego Gimnazjum w Przytyku, która zaprezentowała widowisko pt. „Mój region – moja historia”, podczas którego dzieci w zakupionych strojach ludowych zaprezentowały tańce ludowe, sceny rodzajowe. W ramach projektu wydany został również w nakładzie 150 sztuk – folder prezentujący historię Turniejów Regionalnych oraz zawierający scenariusze poszczególnych uroczystości.

Uczestnicy projektu nabyte umiejętności wykorzystali również na innych imprezach związanych z kulturą i tradycją ludową, prezentując swoje umiejętności m.in. w Radomiu na Wiankach oraz na 52 Dniach Kolbergowskich w Przysusze – jednej z najważniejszych wydarzeń poświęconych folklorowi w województwie mazowieckim.

Arkadiusz Ostrowski
 Stowarzyszenie LGD "Razem dla Radomki"

Żydzi w Przytyku - skarb historii

Początek obecności Żydów w gminie Przytyk jest trudny do ustalenia. Źródła mówią o osiedleniu ludności żydowskiej przez króla Kazimierza Wielkiego w celu dostarczenia miodów na królewskie stoły. Inne wskazują na przełom XIV i XV wieku. Pierwszą datą obecności społeczności żydowskiej na terenie gminy Przytyk jest rok 1701 i ilustracja dworu przytyckiego. W księgach wymieniono wówczas Lejbusia, Brytana, Mendela i Cyrulika jako obywateli pochodzenia żydowskiego.

Osadnictwo żydowskie rozwijało się od XVII wieku. Liczba ludności systematycznie wzrastała. W 1822 r. liczba Żydów w Przytyku wyniosła 847 osób, co stanowiło ponad 85% ludności, a w 1921 – 1852 osoby, tj. 80% całości ludności osady.

W wyniku I wojny światowej Przytyk stracił wielu mieszkańców, na szczęście zniszczeniu nie uległo zbyt wiele posiadłości. Kolejne lata i okres międzywojenny to w historii Przytyka problem zróżnicowania narodowego i wyznaniowego mieszkańców. Podczas II wojny światowej Przytyk i najbliższe okolice zmieniły się w niemiecki poligon. Ludność pochodzenia polskiego została wysiedlona zaś

Macewa na cmentarzu żydowskim
 fot. <https://picasaweb.google.com/ptp10043/PrzytykRadom27VI2010#>

Żydów wywieziono do gett w Szydłowcu oraz Przysusze.

Przytyk - bogate zdobienie jednej z macew na cmentarzu żydowskim
 fot. <https://picasaweb.google.com/ptp10043/PrzytykRadom27VI2010#>

Działalność podejmowana przez Żydów to głównie handel, w tym sprzedaż zboża, koni czy bydła. Drugą dominującą dziedziną było drobne rzemiosło, wśród których przeważali krawcy i szewcy. Dostarczane przez nich produkty zaspokajały w pełni potrzeby ludności z najbliższej okolicy. Wśród społeczności żydowskiej można było również wyróżnić niewielką grupę inteligencji, do której zaliczano rabina, nauczyciela i dwóch fleczarów. Żydzi dzierżawili także sady owocowe w najbliższej okolicy.

Zróżnicowanie w podejmowanej przez nich działalności decyduje także o posiadanym majątku. Jak wynika z zachowanych danych w 1929 roku połowa ludności była niezamożna a kolejne 10% to osoby ubogie. Dekadę później niezamożni stanowili dwie trzecie, a ubodzy prawie jedną trzecią ogółu zamieszkującego w Przytyku. Zamożnie byli jedynie inteligenci nieliczni kupcy oraz rzemieślnicy.

Ludność żydowska to nie jedyna grupa tworząca społeczność lokalną Przytyka. Zróżnicowanie wyznaniowe, majątkowe czy kulturowe było przyczyną wielu zatargów wśród mieszkańców. Nasilające się konflikty doprowadziły do licznych zatargów i zamieszek, które miały miejsce głównie w poniedziałek na miejscowym targowisku. 9 marca 1936 roku tłum plądrował i demolował żydowskie sklepy oraz domy w wyniku czego pobitych zostało wielu Żydów. Zdarzenie to obito się echem także na arenie międzynarodowej i zapisało się w historii jako tzw. „pogrom Żydów” czy „pogrom w Przytyku”.

Mieszkańcy wyznania mojżeszowego wybudowali w Przytyku synagogę oraz Beł Kamidrasz, czyli dom nauki i modlitwy. Z inicjatywy ówczesnej społeczności powstało tu także kilka organizacji:

- klub sportowy "Makabi" organizujący mecze futbolowe, który liczył 30 członków,
- Stowarzyszenie Opieki nad Chorymi - ale także osobami biednymi i kobietami w ciąży,
- Bractwo Pogrzebowe, które urządzało głównie pogrzeby rytualne,
- Kasa Pożyczkowa "Gemilas Chased" udzielająca bezprocentowych kredytów.

Śladem działalności Żydów w Przytyku widocznym do dziś jest kirkut (cmentarz żydowski) oraz znajdujące się na nim bogato zdobione macewy (nagrobki). Cmentarz ten

Przytyk - zdobienie jednej z macew na cmentarzu żydowskim
 fot. <https://picasaweb.google.com/www.ufex.pl/CmentarzZydowskiWPrzytyku>

powstał najprawdopodobniej w połowie XVII wieku, chowani na nim byli nie tylko Żydzi ale także mieszkańcy Przytyka innego wyznania.

Anna Musiątek
 Stowarzyszenie LGD "Razem dla Radomki"

Bibliografia:

Renz Regiona, *Ludność Żydowska w Przytyku w okresie międzywojennym*, Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego w Polsce nr 3, Warszawa 1988
Historia Gminy Przytyk, źródło online: www.przytyk.pl/index.php?id=53&lan=pl (dostęp 20 lipca 2011)

Cmentarz Żydowski. Przytyk, źródło online: www.kirkuty.xip.pl (dostęp 20 lipca 2011 roku)

Przytyk - Historia, źródło online: www.sztetl.org.pl/pl/article/przytyk/5.historia/ (dostęp 20 lipca 2011)

Pogrom w Przytyku, źródło online: <http://mazowieckie.regiopedia.pl/wiki/pogrom-w-przytyku> (dostęp 20 lipca 2011)

Praca magisterska o Stowarzyszeniu „Razem dla Radomki”

Informujemy, iż na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania "Razem dla Radomki" na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego w Katedrze Zarządzania Miastem i Regionem powstała praca autorstwa Anny Musiątek, napisana pod kierunkiem prof. zw. dr hab. Tadeusza Markowskiego. Praca zawiera omówienie kategorii kapitału ludzkiego i społecznego, podstawy funkcjonowania Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, analizę osi Leader oraz charakterystykę lokalnej grupy działania "Razem dla Radomki" wraz z diagnozą społeczeństwa. Poniżej przedstawiam jej krótkie omówienie i fragmenty.

Celem pracy było przybliżenie znaczenia kapitału społecznego mieszkańców obszarów wiejskich, przy wykorzystaniu możliwości stwarzanych przez oś Leader - oś 4 Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Leader to ważne narzędzie do zmian sytuacji osób zamieszkałych na obszarach wiejskich. Poprzez środki pozyskiwane z funduszy Unii Europejskiej motywuje ludzi do działania. O tym czy jest on szansą czy tylko nadzieją na aktywizację polskiej wsi decyduje chęć działania społeczności lokalnej czy władz. Jeśli dany obszar jest aktywny oraz posiada odpowiedni kapitał społeczny Leader będzie z pewnością dla niego szansą, w sytuacji odwrotnej -- poniesie klęskę. Warto też mieć na uwadze także to, że program Leader może być nadzieją (powodem), dzięki którym bierna dotąd społeczność poprzez coraz łatwiejszy dostęp do wiedzy i informacji podejmie działania, które w dalszej perspektywie mogą przerodzić się do realnej zmiany w codziennym życiu lub powstania nowych lokalnych grup działania.

LGD "Razem dla Radomki" podejmuje szereg różnorodnych działań w celu aktywizacji społeczności. W swoich inicjatywach podkreśla tradycje kulturowe. Mieszkańcy gmin należących do Stowarzyszenia mają możliwość aktywnego działania w życiu lokalnym. Jak wynika z przedstawionych w pracy analiz - korzystają z tego. Jedni za pomocą aktywności w organizacjach i stowarzyszeniach, inni przez udział w wyborach samorządowych i krajowych. Rozwijające się społeczeństwo, co widać w zwiększającej się liczbie składanych wniosków w ramach osi 4, wzrastającej frekwencji wyborczej czy udziału w lokalnych wydarzeniach świadczą o potencjale jaki posiadają mieszkańcy i wzroście poczucia przynależności do danego terenu. Wciąż jednak są wśród nich osoby bierne, które nie wykazują zainteresowania i chęci zmian w najbliższym otoczeniu. Jednakże inicjatywa Leader, zyskująca na znaczeniu w ostatnich latach w Polsce, może być doskonałą propozycją dla niechętniej dotąd do działania społeczności. Oferując wsparcie finansowe ze środków unijnych oraz pomoc merytoryczną czy organizacyjną Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Razem dla Radomki" jest dobrym podmiotem do realizacji inicjatyw oddolnych i aktywizacji społeczności lokalnej południowego Mazowsza.

Anna Musiątek
 Stowarzyszenie LGD "Razem dla Radomki"

Stowarzyszenie LGD "Razem dla Radomki"

Biuro Stowarzyszenia

ul. Wernera 9/11
26-600 Radom
tel./fax (48) 38 58 996

Biuro czynne w godzinach:

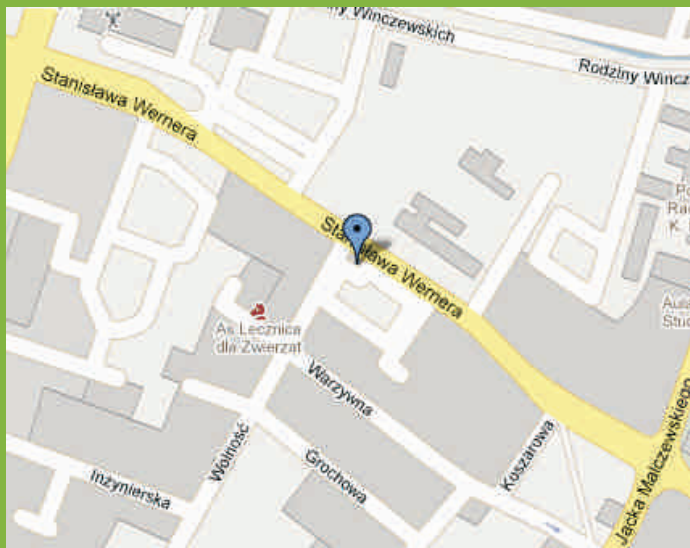
Poniedziałek 9.00-17.00
Wtorek – Piątek 8.00-16.00

Adresy e-mail:

zarzad@razemdlaradomki.pl
lgd@razemdlaradomki.pl
promocja@razemdlaradomki.pl

Strony www:

www.razemdlaradomki.pl
www.razemdlaradomki.blip.pl

Biuletyn Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Radomki”

Zespół redakcyjny:

Cezary Adam Nowek
Arkadiusz Ostrowski
Anna Musiałek
Paulina Kwiecień

Opracowanie graficzne:

Magdalena Ostrowska-Bzducha

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie
Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”
Współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach osi 4 – LEADER
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013